

IFLA/UNESCO

Public Library Manifesto 1994 -

Vapaus, hyvinvointi sekä yhteiskunnan ja yksilön kehitys ovat inhimillisiä perusarvoja. Ne saavutetaan vain siten, että hyvin asioista perillä olevat kansalaiset käyttävät demokraattisia oikeuksiaan ja osallistuvat aktiivisesti yhteiskunnan toimintoihin. Rakentava osallistuminen ja demokratian kehittyminen riippuvat riittävästä koulutuksesta ja vapaasta ja esteettömästä pääsystä tietojen, ajatusten, kulttuurin ja informaation käyttöön.

Yleinen kirjasto, joka on läheisin portti tiedon ääreen, luo perusedellytykset elinikäiselle oppimiselle, itsenäiselle päätöksenteolle ja yksilöiden ja sosiaalisten ryhmien kulttuurikehitykselle.

Tämä julistus esittää UNESCO:n käsityksen yleisestä kirjastosta elävänä kasvatuksen, kulttuurin ja tiedon lähteenä. Yleinen kirjasto on myös oleellinen tekijä vaalittaessa rauhaa ja henkistä hyvinvointia sekä miesten että naisten ajatuksissa.

UNESCO rohkaisee edellä mainittuun perustuen sekä hallituksia että paikallishallintoa kannattamaan ja aktiivisesti sitoutumaan yleisten kirjastojen kehittämiseen.

Yleinen kirjasto

Yleinen kirjasto on paikallinen informaatiokeskus, joka tuo kaikenlaisen tiedon helposti asiakkaidensa saataville.

Yleisen kirjaston palveluja annetaan tasa-arvoisesti ikään, rotuun, sukupuoleen, kansallisuuteen, kieleen tai sosiaaliseen asemaan katsomatta. Erityispalveluja ja -aineistoa annetaan asiakkaille, jotka eivät jostakin syystä voi käyttää tavallisia palveluja ja aineistoa. Tällaisia asiakkaita ovat esimerkiksi kielellisiin vähemmistöihin kuulovat, vammaiset ja sairaalassa tai vankiloissa olevat.

Kaikkien ikäryhmien on löydettävä tarpeisiinsa sopivaa aineistoa. Aineiston ja palvelujen hyödyntämiseksi on oltava käytössä sopivia viestintävälineitä ja modernia teknologiaa samoin kuin perinteellistä aineistoa. Korkea laatu ja paikallisten tarpeiden ja elinolosuhteiden huomiointi ovat toiminnan perusta. Aineiston täytyy vastata ajankohtaisten trendien ja yhteiskunnan kehityksen samoin kuin inhimillisten pyrkimysten ja mielikuvituksen antamiin haasteisiin. Ideologinen, poliittinen tai uskonnollinen sensuuri tai kaupallinen painostus eivät saa vaikuttaa aineistoon ja palveluihin.

Yleisen kirjaston tehtävät

Seuraavien avaintehtävien, jotka liittyvät tietoon, lukutaitoon, kasvatukseen ja kultturiin, pitäisi olla yleisten kirjastopalvelujen ydin:

1. lasten lukutottumusten luominen ja vahvistaminen jo varhaisessa vaiheessa
2. sekä yksilöllinen että omaehtoisen koulutuksen ja yleisen koulutuksen tukeminen kaikilla tasoilla
3. mahdollisuuksien tarjoaminen persoonalliselle luovalle kehitykselle
4. lasten ja nuorten mielikuvituksen ja luovuuden edistäminen
5. tietoisuuden lisääminen kulttuuriperinnöstä, taiteellisista arvoista ja tieteellisistä saavutuksista ja keksinnöistä
6. kaiken esittävän taiteen esilletuomisen salliminen
7. kulttuurin monimuotoisuuden suosiminen sekä kulttuurien välisen kanssakäymisen edistäminen
8. suullisen perimätiedon tukeminen
9. sen varmistaminen, että kansalaiset saavat käyttöönsä kaikenlaista yhteisöään koskevaa tietoa
10. tietopalvelujen riittävä tuottaminen paikallisille yrityksille, yhdistyksille ja intressiryhmille
11. tiedon ja tietokoneiden käytön kehittäminen
12. kaikkien ikäryhmien kirjallisten harrastusten ja projektien tukeminen ja osallistuminen niihin, ja niiden alkuun saattaminen mahdollisuuksien rajoissa

Rahoitus, lainsäädäntö ja verkostot

Yleinen kirjasto ei periaatteessa peri käyttömaksuja.

Yleinen kirjasto on paikallisten ja valtakunnallisten päätöksentekijöiden vastuulla. Sitä täytyy tukea erityislainsäädännöllä ja kansalliset ja paikalliset hallintoelimet vastaavat sen toiminnan rahoituksesta. Yleisen kirjaston on oltava oleellinen osa kaikkia pitkäaikaisia kulttuuri-, tiedonvälitys-, lukutaito- ja koulutusstrategioita.

Maanlaajuisen kirjastotyön koordinoinnin ja yhteistyön varmistamiseksi lainsäädännöllä ja strategisissa suunnitelmissa täytyy määritellä ja kehittää kansallista kirjastoverkostoa, joka toiminnassaan noudattaa yhteisesti sovittuja toimintamalleja.

Yleinen kirjastoverkosto täytyy suunnitella huomioon ottaen kansalliset ja alueelliset kirjastot sekä tutkimus- ja erikoiskirjastot samoin kuin koulujen, oppilaitosten ja yliopistojen kirjastot.

Toiminta ja kirjastonhoito

On laadittava selkeä toimintaohjelma, jossa määritellään kohteet, tärkeysjärjestys ja palvelut suhteessa paikallisiin yhteisön tarpeisiin. Yleinen kirjasto täytyy organisoida tehokkaasti ja toiminnan ammattimaista tasoa täytyy pitää yllä

Yhteistyö relevanttien tahojen - esimerkiksi käyttäjäryhmien kanssa ja muiden kirjastoammattilaisten kanssa paikallisella, alueellisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla - täytyy taata.

Palveluiden on oltava fyysisesti kaikkien yhteisön jäsenten saavutettavissa. Tämä vaatii oikein sijoitettuja kirjastorakennuksia, hyviä luku- ja opiskelutiloja, kunnollista teknologiaa ja riittäviä aukioloaikoja. Palveluita on oltava myös sellaisten saavutettavissa, jotka eivät kykene tulemaan kirjastoon.

Kirjastopalveluissa on huomioitava maaseutu- ja kaupunkikuntien erilaiset tarpeet. Kirjastonhoitaja on aktiivinen kanava käyttäjien ja resurssien välillä. Asianmukaisten palveluiden takaamiseksi kirjastonhoitajan ammattikoulutus ja jatkova täydennyskoulutus ovat välttämättömiä.

On tarjottava käyttäjäkoulutusta ja hakeutuvaa toimintaa kaikkien resurssien käytön helpottamiseksi.

Julistuksen toimeenpano

Kansallisia ja paikallisia päätöksentekijöitä ja kirjastolaitosta koko maailmassa kehoitetaan toteuttamaan tässä julistuksessa ilmaistut periaatteet.